

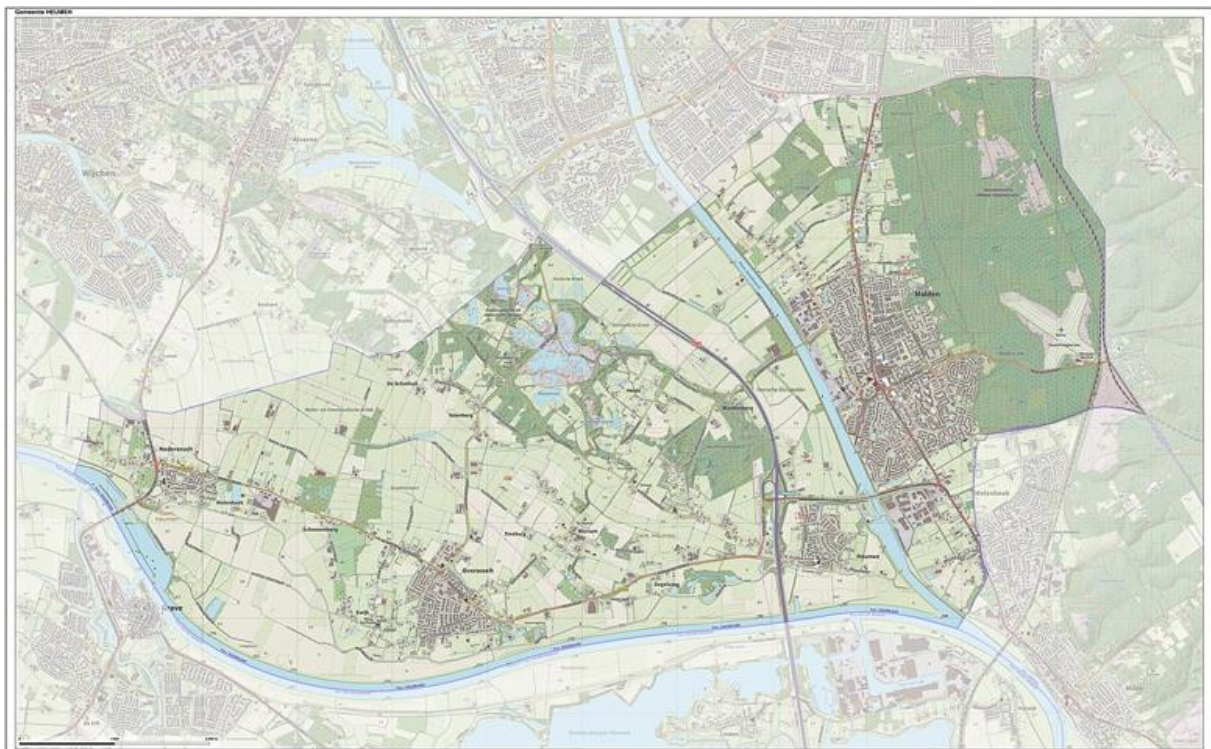
Rekenkamer Heumen

Onderzoeksplan 2023

Malden, 30 november 2022

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Rekenkamer Heumen	2
2	Onderzoeksplan 2023	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Selectie onderzoeksonderwerpen 2023	3
3	Uitwerking onderwerpen	4
3.1	Vorbereiding Omgevingswet	4
3.2	Woonbeleid	4
3.3	Gemeentelijke toeslagen	5
3.4	Onderzoek in samenwerking met andere partijen	6
4	Afsluiting	6
Bijlage 1	Aangedragen onderzoeksonderwerpen	7
Bijlage 2	Onderzoeken rekenkamer Heumen 2009-2019	8

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Bij de invoering van de dualisering van het openbaar bestuur is nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders (B&W). De gemeenteraad heeft een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol en het college van B&W een uitvoerende. Daarbij wordt B&W ondersteund door de gemeentelijke organisatie, terwijl de raad wordt ondersteund door fractieleden en griffie. Om de rol van de raad te versterken, is de functie van de rekenkamer ingevoerd. Deze onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid en uitvoering. Door onder andere wijziging en de komst van nieuwe taken zoals de Omgevingswet en vooral de decentralisatie van taken zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet en Jeugdwet, zijn de taken van gemeenten, en daarmee ook de uitgaven, fors toegenomen.

Onafhankelijke controle door een lokale rekenkamer is daarbij van groot belang. Met de wetswijziging die recent is doorgevoerd, zijn de rol en bevoegdheden van de rekenkamer uitgebreid. Zo kan zij onderzoek instellen naar de contracten met privaatrechtelijke rechtspersonen waarmee bijvoorbeeld zorg of maatschappelijke ondersteuning in het sociale domein wordt ingekocht. Ook de mogelijkheden om onderzoek te doen naar subsidies, garanties en leningen worden verruimd. Ten slotte krijgen decentrale rekenkamers meer mogelijkheden om onderzoek te doen naar privaatrechtelijke rechtspersonen waarin verschillende overheidsorganen samenwerken.

De rekenkamer wordt door de raad aangesteld, maar opereert onafhankelijk en zelfstandig. Ze bepaalt zelf de onderwerpen die ze wil onderzoeken, waarbij de focus ligt op thema's waar de gemeente grote risico's loopt, waar veel geld in omgaat of waar veel inwoners, bedrijven of maatschappelijke organisatie bij betrokken zijn. Het gaat om onderwerpen buiten de hitte van de politieke strijd, waarvan wordt onderzocht of het beleid 'zinnig, zuinig en zorgvuldig' is. Het kan gaan om drie typen onderzoeken:

- Achteraf, om lessen te trekken uit het beleid in het verleden;
- Vooraf, om te bekijken of de gemeente gereed is voor de ambities die ze nastreeft;
- Tussentijds, om van de lessen uit het verleden te leren of het huidige beleid beter kan.

1.2 Rekenkamer Heumen

Na een aantal jaren zonder rekenkamer te hebben gefunctioneerd, heeft de raad van gemeente Heumen in 2022 weer een rekenkamer ingesteld. Ze bestaat uit drie externe leden, die op 9 juni 2022 zijn benoemd:

1. Berry Roelofs, Malden (voorzitter)
  2. Karin Homan, Wijchen (lid)
  3. Frank Maas, Someren (lid)
- Vanuit de griffie fungeert Stella van den Bosch als ambtelijk secretaris

De samenstelling, taken en werkwijze van de rekenkamer is vastgelegd in de Verordening Rekenkamer Gemeente Heumen 2022. De rekenkamer richt zich niet op 'afrekenen', maar op het 'verbeteren' van gemeentelijk beleid en uitvoering en de rol van de raad daarbij. De werkwijze van de rekenkamer is vastgelegd in een Reglement van Orde.

Conform de richtlijnen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), die €1,30 per inwoner als richtbedrag suggereert, beschikt de rekenkamer Heumen over een budget van €21.500,- per jaar, die wordt besteed aan:

- 1 grootschaliger onderzoek, uitgevoerd door een extern deskundige;
- 1 quick scan onderzoek, welke uitgevoerd kan worden door de rekenkamer zelf;
- Vergoeding van de leden en ondersteuning van de rekenkamer.

2 Onderzoeksplan 2023

2.1 Inleiding

Dit onderzoeksplan is tot stand gekomen via de volgende stappen:

- Ronde langs alle 7 raadsfracties: kennismaking en inventarisatie onderwerpen.
- Persbericht in Het Gemeentenieuws van 1 oktober 2022 met oproep aan burgers (3 reacties).
- Inventarisatie bij de rekenkamers in buurgemeenten of ze bezig zijn met een gezamenlijk onderzoek in de regio.
- Nagaan bij auditcommissie en ambtelijke organisatie of bepaald onderzoek gewenst is.
- Nagaan bij Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) of ze 'doe mee'-onderzoek aan het opstarten zijn.

Deze inventarisatie heeft geleid tot circa 20 onderwerpen (zie overzicht in bijlage 1), waaruit de rekenkamer op 11 oktober een keuze heeft gemaakt.

2.2 Selectie onderzoeksonderwerpen 2023

Bij de selectie van onderwerpen voor onderzoeken in 2023 zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Onderzoek past bij taak en middelen van de rekenkamer
- Maatschappelijk belang
  - aantal inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties dat wordt geraakt, risico's en gevolgen voor hen.
  - financieel belang voor de gemeente
  - impact op de fysieke omgeving.
- Afbreukrisico.
- Leereffect: uitkomsten van onderzoek moeten breder toepasbaar zijn.
- Lange termijnvisie: wat is de prioriteit van het onderwerp binnen het gemeentelijk beleid.
- Aansluiten bij belevingswereld van de burger.

Op basis van deze criteria zijn de volgende onderwerpen voor 2023 geselecteerd:

- Voorbereiding Omgevingswet (quick scan)
- Woonbeleid (groot onderzoek)
- Gemeentelijke toeslagen (quick scan)
- Doe mee-onderzoek naar klachtenafhandeling

Deze onderwerpen worden in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt.

3 Uitwerking onderwerpen

3.1 Voorbereiding Omgevingswet

Hoewel de invoering van de Omgevingswet recent weer is uitgesteld tot 1 juli 2023, is deze wet belangrijk voor de toekomstige mogelijkheden en beperkingen van de gemeente in het fysieke domein. De wet bundelt allerlei wetten en regels op het vlak van bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Het uitstel van de wet is mede het gevolg van versnipperde en gebrekkige ICT-systemen, maar het is de vraag in hoeverre de gemeente op alle benodigde vlakken klaar is voor de implementatie van de wet vanaf juli 2023.

De Omgevingswet verplicht de gemeente een omgevingsvisie op te stellen. De raad heeft het proceskader voor de omgevingsvisie in april 2020 vastgesteld. Het koersdocument omgevingsvisie dat de inhoudelijk hoofdlijnen van de ontwerpvisie bevat, is in oktober 2022 door de raad aangenomen. Later wordt de omgevingsvisie vastgesteld en gestart met het opstellen van het omgevingsplan.

We willen een quick scan uitvoeren om te bezien hoe ‘uitvoeringsgereed’ de gemeente Heumen is. Waar staat de gemeente nu en wat moet er de komende jaren nog gebeuren? De basis van deze quick scan is een raadsbrief van rekenkamer Nijmegen van 30 april 2020, waarin de toenmalige kaders zijn verkend. We willen die brief actualiseren en toespitsen op de situatie in Heumen. De aanpak bestaat uit een reflectie op de stand van zaken bij gemeente Heumen en een interview met de ambtelijke trekkers en betrokken portefeuillehouder.

Planning: We willen deze quick scan starten in december 2022 en in februari 2023 afronden.

Tijdsinzet: De geplande tijdsinzet voor deze quick scan is circa 30 uur

3.2 Woonbeleid

Uitgangspunt van de gemeente zoals verwoord in de programmabegroting 2023 is dat iedereen die dat wil in de gemeente Heumen moet kunnen wonen, waarbij is aangegeven dat er op dit moment landelijk en ook binnen de gemeente sprake van een tekort aan woningen. De gemeente wil meer woningen in alle segmenten, maar legt de focus op sociale huur en betaalbare koopwoningen. Daarbij neemt de gemeente de recent gemaakte landelijke afspraken en maatregelen om uit de opvangcrisis van asielzoekers te komen in acht en onderzoekt ze wat dit akkoord voor Heumen aan mogelijkheden biedt. Op 20 februari 2020 heeft de gemeenteraad de uitgangspunten voor de woningbouwprogrammering voor de periode 2019-2028 vastgesteld. De gemeente staat voor de opgave tot 2028 circa 710 woningen te realiseren, die vooral bedoeld zijn om te voorzien in de eigen behoefte, inclusief het inlopen van het woningtekort en een zekere overloop uit de regio. Het woningbouwprogramma voor de komende jaren voorziet in ontwikkeling van onder andere de volgende locaties: De Schoren, Steenhuys, De Muse en Rijksweg 216-218 in Malden, herbestemming RK Kerk in Heumen, locatie Derks en Zilverberg in Overasselt en diverse plots in Nederasselt.

Daarnaast heeft de gemeenteraad het college opdracht gegeven om een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar woningbouw in de Kanaalzone, die vooral ook in de regionale woningbehoefte moet voorzien. Ook in het project Vitaal Centrum Malden is extra nieuwbouw voorzien.

Bij bestaande bouw bestaat deels een noodzaak tot renovatie en verduurzaming. Dit is vooral een verantwoordelijkheid van eigenaren (particulieren, projectontwikkelaars of woningcorporatie), maar de gemeente speelt een rol bij het stimuleren van verduurzaming, energietransitie en klimaatadaptatie. Ook zijn op regionaal niveau afspraken gemaakt over meer circulaire bouw.

In de praktijk wordt de realisatie van de ambities gehinderd door vertraging in het vinden en ontwikkelen van locaties, ellelange ruimtelijke procedures, stikstof, gebrek aan personeel en sterk oplopende kosten van bouwmaterialen.

We willen een onderzoek uitvoeren naar het woonbeleid van de gemeente, waarbij door de fracties gestelde vragen aan de orde kunnen komen als:

- Sluit het woonbeleid aan op de (veranderende) behoeften binnen gemeente (en regio)?
- In hoeverre wordt voldoende gebouwd voor uiteenlopende doelgroepen?
- Welke knelpunten (kunnen) leiden tot vertraging in nieuwbouw?
- Welke beperkingen verhinderen de doorstroming van ouderen naar kleinere woningen en hoe kan de gemeente dit stimuleren?
- Hoe effectief is de communicatie van de gemeente over plannen richting belanghebbenden (inclusief doelgroepen en omwonenden)?
- In hoeverre kan de raad haar kaderstellende en controlerende rol adequaat vervullen?

Planning: Onderzoek woonbeleid in eerste helft van 2023

Kosten: circa 10.000 euro

3.3 Gemeentelijke toeslagen

In de programmabegroting 2023 wordt aangegeven dat om goede zorg voor een ieder die dat nodig heeft te kunnen garanderen, de gemeente samenwerkt met inwoners, zorgaanbieders, maatschappelijke partners en regiogemeenten aan een verdere ontwikkeling (transformatie) van het sociaal domein. Daarbij zet de gemeente in op preventie, versterken van eigen kracht en samenredzaamheid, en op verbinding in dorpen en wijken. Maatschappelijke participatie en eigen verantwoordelijkheid staan centraal. Inwoners in een kwetsbare positie, d.w.z. met een zeer laag inkomen en/of geen sociaal netwerk, biedt de gemeente een vangnet. De gemeente kent diverse inkomens- en andere ondersteunende regelingen voor een brede doelgroep.

- We willen een quick scan uitvoeren naar inkomensondersteunende regelingen waarbij (door fracties) gestelde vragen aan de orde kunnen komen als: Worden de beoogde doelgroepen wel bereikt? Heeft de gemeente voldoende zicht op de aard en omvang van de doelgroepen? Weten

kwetsbare mensen de weg naar regelingen te vinden en is de communicatie (vaak digitaal) voldoende op hen afgestemd?

- Hoe ontwikkelen zich eventuele wachttijden voor een toeslag?
- Hoe zijn het gebruik c.q. de kosten van de verschillende regelingen vergeleken met dat in andere gemeenten in de regio resp. de normen die het Rijk voor toeslagen hanteert?
- Wat is de invloed van de raad op de kaders en uitgaven voor toeslagen en beschikt ze over voldoende instrumenten om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

Planning: Onderzoek gemeentelijke toeslagen in najaar van 2023.

Tijdsinzet: De geplande tijdsinzet voor deze quick scan is circa 60 uur.

3.4 Onderzoek in samenwerking met andere partijen

De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) heeft als onderwerp van een 'doe mee'-onderzoek in 2023 gekozen voor het onderwerp klachtenafhandeling. Aangezien dit ook in gemeente Heumen een belangrijk thema voor burgers, ondernemers en andere partijen is, wil de rekenkamer aan dit onderzoek gaan deelnemen.

Begin januari 2023 vindt een overleg van de gemeentelijke rekenkamers in het Rijk van Nijmegen plaats, waarbij ook gesproken wordt over eventuele onderzoeksthema's die gezamenlijk kunnen worden opgepakt. Indien uit dit overleg een thema komt dat ook voor onze gemeente zeer interessant is, wordt bekeken hoe we dit in het onderzoeksprogramma voor 2023 kunnen inpassen.

4 Afsluiting

Voor alle hiervoor aangegeven onderwerpen dient voorafgaand aan de daadwerkelijke onderzoekstart nog een verkennend onderzoek te worden gedaan. Dit kan aanleiding geven tot bijstelling van de onderzoeksvragen of tot heroverweging van het betreffende onderzoeksonderwerp.

Mocht u naar aanleiding van dit onderzoeksplan vragen hebben of een toelichting wensen dan vernemen wij dat uiteraard graag van u.

Rekenkamer gemeente Heumen

Malden, 30 november 2022

Berry Roelofs, Karin Homan en Frank Maas

Bijlage 1 Aangedragen onderzoeksonderwerpen

Leefomgeving
Beheer grote projecten
Project Veldschuur
Kanaalzone second opinion
Energietransitie
Woonbeleid
Vorbereiding Omgevingswet
Proces LACO
Landgoederen / cultureel erfgoed
Sociaal domein
Werkbedrijf
Toeslagen/ subsidies
Jeugdzorg
Bestuur
Participatie / info burger
Raadsbetrokkenheid / info
Subsidiebeleid
Beheer projecten
Informatieveiligheid
Regionale samenwerking
Schaalgrootte Heumen / fusie
Afschaffing winkel avond

Bijlage 2 Onderzoeken rekenkamer Heumen 2009-2019

Grote Projecten	2009	
Programmabegroting	2010	
Verbonden partijen	2011	
Re-integratie	2012	
Belastingsamenwerking	2012	samen met Beuningen, Druten, Groesbeek, Millingen a/d Rijn & Wijchen
Subsidiebeleid	2013	
Burgerparticipatie	2014	
Evaluatie Brede School Broeksingel Malden	2016	
Ouderenbeleid	2018	
(Grip krijgen op) Veilig Thuis	2018	samen met Berg en Dal, Beuningen, Nijmegen, West Maas en Waal en Wijchen
Klanttevredenheid Wmo-keukentafelgesprekken	2019	